

It died on the day it was borrowed and this one says, 'I do not know'; he is liable

Overview

The rules in the case where the משאיל claims that ביום שהיתה שאולה מתה and the שואל admits that he does not know when it died, the rule is that the שואל is חייב.¹ The גמרא explained that this ruling is valid only when the שואל was already obligated to swear to the משאיל for a different claim.² Our תוספות examines the need for this qualification.

בגמרא מוקי לה³ רב נחמן בשיש עסק שבועה ביניהם⁴ -

in the גמרא, establishes this ruling where there is already an involvement of an oath between the שואל ומשאיל -

asks: תוספות

וקשה לרבינו יצחק דאמאי צריך לאוקומי הכי⁵ -

And the משנה in such a manner (that he lent him another cow)-

דבלאו הכי הוי ליה מחויב שבועה על ידי גלגול⁶ -

For even without this additional cow, the שואל is obligated to swear to the משכיר for the disputed cow through גלגול -

דאמר ליה משכיר אישתבע לי מיהת דכדרכה מתה ועל ידי גלגול צריך לישבע דשכורה מתה -

For the משכיר says to the שוכר, 'at least swear to me that it died naturally',⁷ and through גלגול the שוכר will be required to swear that it was the שכורה that died⁸ -

¹ Presumably since ברי ושמא ברי עדיף; see footnote # 2.

² This qualification was necessary to reconcile the משנה according to those who maintain that by ברי ושמא, we do not assume עדיף, but rather הראייה עליו.

³ On the 'ב' עמוד.

⁴ There was an additional cow lent to the שואל (besides the disputed cow[s]). Regarding the additional cow, which also died, the שואל admits his liability, making him a מודה במקצת (the משאיל claims both the disputed cow(s) and the additional cow, while the שוכר admits to the additional cow [only]), so regarding the disputed cow, the שואל is required to swear that he does not owe the משאיל for it. However he cannot swear, for he admits that איני יודע; he is therefore a מחויב שבועה ואינו יכול לישבע, in which case the rule is he has to pay for the disputed cow(s).

⁵ The הגהות ב"ה amends this to read בהכי (instead of הכי). We are adding something which does not appear in the משנה.

⁶ גלגול means 'rolling on'. There is a rule that when ראוּבֵן is obligated to swear on something which שמעון claims, שמעון has the option for making ראוּבֵן swear on other matters which שמעון claims against ראוּבֵן, even though for these other claims ראוּבֵן would normally not be required to swear. This is called גלגול שבועות, we 'roll' additional שבועות on him.

⁷ The שוכר says he may be פטור since it could have died while it was שכורה. Now even if it was certainly מתה, the שוכר would still be required to swear that מתה כדרכה; that it was an אונס, that he was not פושע.

⁸ Once the שוכר is required to swear that מתה כדרכה, the משכיר can ask him to swear that it was שכורה מתה, which he

ואינו יכול לישבע דהא קאמר איני יודע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם⁹ -

But the איני יודע שוכר cannot swear that the שכורה died, because the שוכר claims whether the שכורה died or the שאולה died, and since he cannot swear that מתה, he has to pay -

דהכי נמי מפרש בגמרא¹⁰ מתניתין דקתני זה אומר שאולה וזה אומר שכורה -

For this is also how the גמרא explains our משנה, which stated, 'this one (משאיל) claims שכורה (שוכר) claims שכורה (חייב באונסין is שואל so the שאולה מתה), and this one (the שוכר) claims שכורה (אונסין is שוכר so a מתה), the rule is -

ישבע ששכורה מתה שנשבע על ידי גלגול¹¹ -

The שוכר swears that שכורה מתה; this concludes the משנה. The גמרא explains¹² that he swears through גלגול שבועה. We see the גמרא applies גלגול שבועה to our משנה, why do we not apply גלגול שבועה to our case of ביום שהיתה שאולה מתה וכו'.

asks in a similar vein:

וכן במציעתא השוכר אומר ששכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור -

And similarly in the middle case where the שוכר claimed that שכורה מתה and the משאיל said, I do not know; the rule is that the שוכר is פטור -

ואמאי פטור לימא ליה אישתבע לי כדרכה מתה -

But why should the שוכר be פטור; let the משכיר say to the שוכר, 'swear to me that it died כדרכה' (that it was an אונס, but no פשיעה) -

ועל ידי גלגול איצטריך לישבע דשכורה מתה¹³ -

And then the שוכר will be required, through גלגול שבועה, to swear that שכורה מתה, but not that he should be פטור -

responds to an anticipated difficulty:¹⁴

---

obviously cannot since he claims איני יודע. See footnote # 9.

⁹ The rule is regarding a מודה במקצת where the מלוה claims he is owed a hundred זוז, and the לוה admits that he owes fifty however regarding the other fifty he is unsure whether he owes it or not. The ruling is (he pays the fifty which he admits, and) he is obligated to swear that he does not owe the other fifty, however since he claims איני יודע he is called a מחויב שבועה ואינו יכול לישבע, so he has to pay the remaining fifty as well. The same applies here, since he cannot swear that שכורה מתה, he must pay for it. See 'Thinking it over' # 1.

¹⁰ מתה כדרכה, therefore there is no initial שבועה to generate a גלגול שבועה. Without this proof we could answer (as Tosfos does later) that the משאיל is conceding that שכורה מתה, so there is no initial שבועה to generate a גלגול שבועה.

¹¹ The שוכר is required to swear that the cow was מתה כדרכה and through גלגול he must also swear that שכורה מתה; otherwise he must pay.

¹² The גמרא there asks, why should the שוכר swear since the claim is for a שאולה and the admission was for a שכורה. In this case there is no (שבועה) חיוב.

¹³ Presumably if the שוכר refuses to swear he will be obligated to pay.

¹⁴ Perhaps גלגול שבועה is effective only if the claimant (in this case the משאיל) has a טענת ברי (he claims it was שאולה), however here since the משאיל claims איני יודע, it is not sufficient to allow him to demand a גלגול שבועה based on (מתה).

דאף על פי שהמשכיר טוען ספק יכול הוא להשביע שוכר על ידי גלגול מן התורה¹⁵ -

For even though the משכיר is doubtful in his claim (regarding שאולה), he can still make the שוכר swear התורה מן that שכורה מתה, through גלגול proves this -

דגמרינן מסוטה¹⁶ בברייתא בפרק קמא דקדושין (דף כח,א ושם) -

For we derive this from סוטה in a ברייתא in the first פרק of קדושין.

ממשנה continues to question the תוספות:

ובסיפא נמי בזה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע אמאי יחלוקו -

And also in the סיפא, where this one said איני יודע and this one said איני יודע, why should they divide (the שוכר pays for half the בהמה)?

נימא מתוך שאינו יכול לישבע על ידי גלגול¹⁷ משלם -

Let us say, since the שוכר cannot swear through גלגול that שכורה מתה, he should pay!

In summation: since the שוכר must swear (regardless of what the claims are) that כדרכה; therefore תוספות is asking three question. 1. In the case of איני יודע אומר והלה אומר איני יודע, why was it necessary for the גמרא to establish this in a case where there was an שבועה, when there is a גלגול שבועה. And since he cannot swear he must pay. 2. In the case of איני יודע אומר והלה אומר איני יודע, why is the שוכר פטור he is a מחויב שבועה, so he should either swear or pay. 3. In the case of איני יודע ואיני יודע the שוכר is a יכול לישבע so he should pay.

answers: תוספות

ונראה לרבינו יצחק דאין מגלגלין אלא כשנתבע טוען ודאי דומיא דסוטה שטוענת ודאי¹⁸ -

And it is the view of the ר"י that we do not invoke שבועה גלגול, only when the respondent claims with certainty, similar to סוטה where her claim is certain -

אבל ברישא¹⁹ וסיפא שהנתבע טוען שמא אין מגלגלין דלא הוי דומיא דסוטה -

---

a doubtful claim. [The משאיל certainly can demand the שבועה of כדרכה, for regarding this שבועה all agree that the שוכר needs to take this שבועה to exempt him from paying; this is not dependent on any claim.]

¹⁵ תוספות may be mentioning here that it is a התורה מן שבועה, for then if the התורה מן שבועה (in this case the שוכר) does not wish to swear he must pay (even though the תובע is saying יודע). By a שבועה דרבנן we may not say [See on the 'ה"ה ד"ה תוס' ב' עמוד (TIE footnote # 36).] מתוך שאינו יכול לישבע משלם.

¹⁶ The rule of גלגול שבועה is derived from סוטה who says (after she is adjured) אמן אמן twice. This is interpreted to mean one אמן is that she accepts this oath that she did not have relations with this man with whom she was secluded, and the second אמן that she accepts this oath also regarding any other person the husband suspects her (even if there was no known seclusion). The initial oath by סוטה is for a טענת ספק as well as the subsequent oath (the husband does not know that she had relations with anyone [for if he knew she would be forbidden to him regardless of the oath]), this proves that we say גלגול שבועה even by a טענת ספק. See later in this תוספות (footnote # 41) where this ruling is qualified.

¹⁷ The שוכר must always swear כדרכה שמתה (otherwise he has to pay), once he swears כדרכה he needs to swear מתה, if he cannot swear he should pay!

¹⁸ The סוטה claims with certainty, 'I was not מזנה'; otherwise we do not adjure her with the המאריים.

¹⁹ This is the case where the משאיל claims יודע אומר איני יודע והלה אומר איני יודע.

However in the first and last²⁰ cases where the נתבע is not sure, in such cases there is no גלגול, since it is not similar to סוטה.

ברי first answer (for cases one and three) is that there is no גלגול שבועה unless the נתבע has a claim, but not if the נתבע claims איני יודע. addresses case # 2:

אך קשה מציעתא²¹ שהשוכר טוען ודאי -

However there is a difficulty with the middle case where the שוכר has a claim!, why there do we not say that he should swear מתה שכורה through גלגול or pay!

answers (all three questions):

ואומר רבינו יצחק דמיירי כשמאמינו המשאיל במה שאומר שכדרכה מתה -

And the ר"י answers that all three cases are discussing where the משאיל believes the שוכר in what the שוכר claims that כדרכה -

ואינו מזקיקו לישבע על כך -

And is not requiring the שוכר to swear that it is so, that there is no initial שבועה which can trigger a גלגול שבועה that מתה שכורה.

second answer (to all three cases) is that the משנה is discussing cases where the משאיל believes the שוכר that כדרכה מתה, so therefore there is no initial שבועה to trigger the שבועה of שכורה מתה.

responds to an anticipated difficulty:²²

ואינו תימה דלא הוי דומיא דסיפא -

And it is not problematic that these three cases (where the משאיל is מאמין the שוכר) are not similar to the סיפא -

דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה דמיירי כשאינו מאמינו²³ -

Where the משאיל claims מתה שאולה and the שוכר claims שכורה, which this case is in a situation where the משאיל does not believe the שוכר; this is not a difficulty -

דאורחא דמילתא הוא דבסיפא דהמשאיל רואה שהשוכר משקר אין רגיל להאמינו -

For this is a natural occurrence, since in the סיפא where the משאיל (who claims מתה) sees that the שוכר is lying (he is claiming מתה שכורה), it is not usual

²⁰ This is where זה אומר איני יודע. We have answered two out of the three questions asked.

²¹ [Case # 2] השוכר אומר שכורה מתה והלה אומר איני יודע.

²² previously cited the גמרא that the reason why in the case of שכורה זה אומר שאולה זה the rule is that he swears מתה שכורה because of a גלגול שבועה from כדרכה מתה. Meaning that the משאיל did not believe the שוכר that it was מתה כדרכה (in this case). How can we say that in the three (other) cases of the same משנה, which discusses, is in a situation where the משאיל believes the שוכר. How can we say in the same משנה that here he believes him and here he does not believe him; either the משאיל believes him always or he never believes him?!

²³ Therefore he makes him swear that כדרכה מתה and גלגול ע"י makes him swear שכורה מתה.

that the משאיל should believe the שוכר that מתה כדרכה, since he sees that he is lying regarding שכורה מתה -

אבל במציעתא²⁴ רגיל הוא להאמינו כיון שהוא אינו יודע אם משקר -

However in the middle case it is normal that he believes him that מתה כדרכה, since the משאיל does not know whether the שוכר is lying when he claims שכורה מתה, for the איני יודע admits that משאיל.

²⁵ offers an alternate explanation:

אי נמי²⁶ כולה מייירי כשהמשאיל יודע²⁷ שמתה כדרכה -

Or we can also say that all cases are discussing where the משאיל knew that מתה – (גלגול שבועה and therefore in the three cases there is no כדרכה)

ובסיפא²⁸ עושה עצמו כלא יודע לפי שרוצה להשביעו²⁹ על ידי גלגול ששכורה מתה -

However in the סיפא, the משאיל makes himself like he does not know that מתה כדרכה, and insists that the שוכר swear that מתה כדרכה, because he wants to make the שוכר swear through גלגול that שוכרה מתה -

כדי שיודה האמת שהוא יודע ודאי ששאלה מתה -

So that the שוכר will admit to the truth that שאלה מתה, for the משאיל knows with certainty that שאלה מתה -

אבל במציעתא³⁰ אינו רוצה להשביעו ולגלגל עליו -

However in the middle case the משאיל does not want to make the שוכר swear that שוכרה מתה in order to be מגלגל on him the שבועה of מתה כדרכה -

אחרי שהוא מסופק ויכול להיות שהוא אומר אמת -

Since the משאיל is in doubt and he realizes that it is possible that the שוכר is saying the truth –

This answer is similar to the second answer with a slight variation that the משאיל knows that מתה כדרכה, except that in the case where שוכרה מתה והלה אומר שוכרה מתה, since he knows the שוכר is lying, is insisting that he swear שוכרה מתה so he will need to swear גלגול that שוכרה מתה.

²⁴ See footnote # 21. Regarding case # 1 (שאלה מתה והלה אומר איני יודע) and case # 3 (זה וזה אומר איני יודע), there is no question why the משאיל believes him because he sees that he is honest (he claims יודע, and not שוכרה מתה).

²⁵ This will explain why there is a גלגול שבועה by שוכרה וזה אומר שאלה וזה אומר שאלה, but no גלגול by the three cases.

²⁶ The א"נ is not satisfied that sometimes the משאיל believes the שוכר (that מתה כדרכה) and sometimes not; he either always believes him or never.

²⁷ The משאיל is not only as מאמינו stated in his previous answer, but rather the משאיל actually knows that it was שוכרה מתה (as indicated by his claim שאלה מתה, for if it was not שוכרה מתה, the שוכר is always liable even if שוכרה מתה).

²⁸ This is the case where שוכרה וזה אומר שאלה וזה אומר שוכרה.

²⁹ The הגהות הב"ח amends this to read (להשביע על לשוכר) על (not להשביע על לשוכר).

³⁰ This is the case where שוכרה וזה אומר שאלה וזה אומר שוכרה. See footnote # 24 regarding cases 1 & 3.

asks: תוספות

ואם תאמר והיכי מגלגלין שבועה לעולם דאפילו כשנתבע טוען ודאי -

And if you will say; but how can we ever be מגלגל a שבועה, for even if the נתבע claims with certainty, he should still not be required to swear a שבועה but rather -

יהא נאמן במיגו דאי בעי אומר אינו יודע³¹ -

He should be believed with a מיגו, for if he wanted he could have said, 'I do not know' (in which case there would be no שבועה)!

answers: תוספות

ויש לומר דאין זה מיגו דאין אדם עושה עצמו ברצון מסופק³² -

And one can say; that this is not a valid מיגו, for a person does not willingly make himself as being unsure -

כי אז נראה שהתובע אומר אמת שטוענו ברי והוא טוען איני יודע³³ -

For then it will appear that the claimant is telling the truth, for the תובע claims with certainty, and the נתבע claims 'I don't know'.

offers an additional answer regarding the מציעתא³⁴: תוספות

ועוד יש לומר דאין מגלגלין כשטוען תובע טענת שמא³⁵ -

And additionally one can say, that there is no גלגול שבועה when the תובע has a שמא claim -

אלא בדבר דדומה קצת³⁶ כגון טענת אריסין ואפוטרופסין דשבועות³⁷ (דף מח,ב ושם) -

Only in an instance where it is somewhat likely [that it is true]. For instance the claims of sharecroppers and executors mentioned in שבועות -

שרגילין ליהנות משל חבריהם משום דמורו היתרא³⁸ כדאמרינן התם -

³¹ The ר"י taught us previously (see [text by] footnote # 18) that there is no גלגול שבועה if the נתבע is not a ברי. Our Tosfos assumes that מיגו is effective to exempt someone from a שבועה (others however disagree).

³² A מיגו is effective only if the claimant could have easily claimed either his actual claim or the מיגו claim, if however he is not likely to claim the מיגו, it is not an effective מיגו.

³³ People assume that the one who is certain is telling the truth (not the one who is uncertain).

³⁴ See footnote # 30. Why is there no גלגול שבועה there to obligate the שוכר to swear that שכורה מתה (as he claims).

³⁵ This is referring to the claim for which תוספות wanted to obligate him to swear through גלגול (that שכורה מתה). However if the initial claim was a טענת שמא and the subsequent claim was a טענת ברי there is a שבועה (see footnote # 11 regarding שכורה וזה אומר שאולה וזה שכורה where the initial claim whether כדרכה מתה or not is a טענת שמא, nevertheless since the subsequent טענה is a שאולה טענת ודאי there is a גלגול שבועה that שכורה מתה). See footnote # 16.

³⁶ The הגהות הב"ח amends this to read קצת שהוא אמת כגון (instead of קצת כגון).

³⁷ The rule regarding שבועת [השותפין] ואריסין וכו' is that as long as they are שותפין ואריסין each one can be משיביע the other even בטענת שמא; perhaps you took too much money. However once they split, neither can be משיביע the other בטענת שמא. However if one of the partners was מחויב a שבועה to the other partner for another transaction, after they split, the claiming partner can make his ex-partner (the מחויב שבועה) swear on a טענת שמא regarding their past partnership, since there is היתרא.

³⁸ מורו היתרא literally means they 'offer a ruling of permission' for themselves that they are permitted to take more

For the אריסין ואפוטרופסין are accustomed to illegally derive benefit from their friends,³⁹ since they are מורה היתר as the גמרא states there -

וכגון סוטה שרגלים לדבר שקינא ונסתרה ויש לחוש שמא זינתה גם באירוסין⁴⁰ -

And we also have a גלגול שבועה where the טובע is a שמא, for instance by סוטה, where there is sufficient evidence since she was warned and secluded so we are concerned that perhaps she was מזנה even by אירוסין. However in our משנה there is no reason to assume that the שוכר (who claims שכורה מתה) is not truthful -

ולכך אין מגלגלין במתניתין אלא על ידי טענת ודאי⁴¹ -

So therefore in our משנה there is no גלגול שבועה unless the משאיל has a טענת ודאי.

Another explanation why there is no גלגול שבועה in the second (שכורה מתה והלה אומר איני יודע) and third (זו"ז אומרים איני יודע) cases, because there is no גלגול שבועה by a שמא, unless it is a דבר הדומה להיות אמת.

Tosfos asks:

ואם תאמר על טענת ודאי מנלן שמגלגלין אפילו על דבר שאינו דומה אמת -

And if you will say; how do we know that we are מגלגל on a claim even if it does not appear to be truthful -

כיון דגלגול מסוטה נפקא לן⁴² -

Since we derive שבועה גלגול from סוטה and by סוטה the claim is לאמת, as דומה להיות אמת just taught, so maybe we are only מגלגל on a claim which is דומה להיות אמת -

Tosfos answers:

ויש לומר דילפינן בקדושין⁴³ מעיקרא ממון בקל וחומר מסוטה שלא נתנה לתבעה בעד אחד -

And one can say that initially in מסכת קדושין we derive שבועה by monetary matters through a ק"ו from סוטה, who cannot be charged with one witness⁴⁴ -

than was agreed upon. See footnote # 39.

³⁹ The sharecroppers take more than their share from the owners, and the executors take more from their charges, because they convince themselves that they worked much harder than was required and deserve to receive more than what was allotted to them.

⁴⁰ The husband can make her swear that (not only was she not מזנה after נישואין [when it was אשה] but he can also make her swear that) she was not מזנה while she was his ארוסה. It is דומה להיות אמת since we know that she is promiscuous.

⁴¹ This explains why in the מציעתא (and in the third case where both say איני יודע) there is no גלגול שבועה, since the משאיל claims whether it was שאולה מתה or שכורה מתה. Here it is not דומה להיות אמת that it was any more than שכורה מתה.

⁴² See footnote # 16.

⁴³ כח,א.

⁴⁴ In order to force a סוטה to swear that she was not מזנה, we require two עדים that נסתרה; one עד is insufficient. Regarding money matters, however, one עד against the respondent requires him to swear. The ק"ו is; if by סוטה which מגלגלין surely ניתן להתבע בע"א, so by ממון which is א"א, nevertheless מגלגלין, לא נתנה לתבעה בע"א.

ובתר הכי קאמר אשכחן ודאי ספק מנלן -

And afterwards the גמרא continues, ‘we found the דרשה for בממון שבועה לגלול for a דא claim, how can we derive לגלול שבועה בממון even by a ספק claim’ -

פירוש⁴⁵ אף על גב דבסוטה מגלגלין על ספק⁴⁶ -

The explanation of the s'גמרא question is that even though that by a סוטה we are מגלגלין for a ספק so how can the גמרא ask ספק; the explanation is that the reason why by סוטה we are מגלגלין על הספק

זהו בשביל שגם עיקר השבועה באה על טענת ספק ולכך מגלגלין מספק⁴⁷ דהוי כעין העיקר -

That is because the main שבועה of a סוטה comes for a ספק claim, so therefore we are מגלגלין for a ספק, since the גלגול שבועה is similar to the main שבועה -

אבל ממון שעיקר השבועה אינה באה אלא על טענת ודאי מנלו שיגלגלו על ספק⁴⁸ -

However by ממון, where the main שבועה only comes for a ודאי, so how can we derive that there should be גלגול on a ספק; this is the s'ra'a question.

קדושין cites the s'מרא answer in תוספות

תני דבי רבי ישמעאל⁴⁹ נאמרה שבועה בחוץ⁵⁰ ונאמרה שבועה בפנים⁵¹ כולי -

The דבי ר"י taught; a שבועה is said (in the תורה) to be taken **outside** the עזרה, and a שבועה is said to be taken **inside**, etc.⁵² This concludes the גמרא in קדושין -

והשתא לא מצרכינן תו לקל וחומר⁵³ אלא מגזירה שוה דשבועה שבועה ילפינן לכולה מילתא⁵⁴ -

So now we do not need the ק"ו to teach שבועה גלגול by ממון, but rather we can derive the entire rules of גלגול from the גז"ש of שבועה שבועה -

והשתא ילפינן דמגלגלין אפילו על טענת ספק כמו בסוטה⁵⁵ -

⁴⁵ The שׁמֵרָא question requires an explanation; how you can you ask סִפֵּק מִנֶּלֶךְ, since we are deriving מִמּוֹן from סוֹטָה, and by סוֹטָה it is a טַעֲנַת שְׂמָא, so we know that there is גְּלוּל שְׁבוּעָה on טַעֲנַת שְׂמָא

⁴⁶ See footnote # 16. We do not know whether she was מזונה other times.

⁴⁷ The הגהות ה"ה amends this to read הספק (instead of מספק).

⁴⁸ The גמרא in the questions assumes that the גלגול שבועה must be similar to the עיקר שבועה (both ספק or both ודאי).

⁴⁹ In our גמרא text in קדושין it reads תניא רשב"י אומר נאמרה (instead of ישמעאל נאמרה)

⁵⁰ This refers to שבועות ממון (for ע"א and מודה במקצת, שומרים) which are taken outside the עזרה.

⁵¹ This refers to the שבועה סוטה which is administered inside the עזרה. (We have a גז"ש of שבועה שבועה).

⁵² The *לימוד* concludes that just as by the *שבועה בפנים* we say *עשה בה ספק כודאי*, similarly by the *שבועה בחוץ* we also say *עשה בה ספק כודאי*. The answer of the *גמרא* has to be that since there is a *גז"ש* it does not matter that by *ממון* the *גלגול* is not like the *עיקר* (as it is by *סוטה*), rather the *גז"ש* reveals to us that we are *מגלגל* in all instances.

⁵³ See footnote # 44. If we were to derive שבועה גלגול by ממון from סוטה through a ק"ו, the question would remain, that the גלגול must be similar to the עיקר שבועה (either both ספק or both ודאי). See following footnote # 54.

⁵⁴ We derive from this גז"ש (not only that מגלגלין על הספק but the very rule that there is גלגול שבויה by ממון just like by סוטה. Therefore since we derive it from a גז"ש (instead of a ק"י) we can broaden the scope of the לימוד (that it applies to a בגלגול ספק טענת ספק בדבר הדומה לאמת and it applies to טענת ודאי בגלגול even by a דומה לאמת as תוספות continues to point out).

⁵⁵ This refers to כול השבועות השותפין וכו' since it is דומה לאמת similar to סוטה. This is like סוטה that the בגלגול is בדבר הדומה להיות is אמר, so the גז"ש gives us this latitude to include this as well.

So therefore now we derive that we are מגלגל by ממון even on a טענת ספק, just like by סוטה -

אף על גב דבממון לא הוה כעין עיקר השבועה -

Even though that by ממון the גלגול (which is a טענת ספק) is not like the main שבועה (which is a טענת ודאי) -

וילפינן נמי דמגלגלין בטענת ודאי אפילו בדבר שאינו דומה⁵⁶ -

And we also derive (from this גז"ש) that by a טענת ודאי by ממון we are מגלגל even for something which is not likely [to be true] -

כיון דהויא כעין העיקר⁵⁷ כמו בסוטה דמגלגלין כעין העיקר:

Since the latter claim is similar to the main claim, just as it is by סוטה that we are מגלגל a טענת ספק claim which is like the main טענת ספק claim.

Summary

דומה להיות אמת unless the claim is אין מגלגלין בטענת שמא. ברי is נתבע only if גלגול. The שבועה שמתה כדרכה there is no need for משנה.

Thinking it over

1. גמרא asks in the case of יודע חייב, why does the need to establish it in a case of שבועה, עסק that מחוייב שבועה, he is seemingly מתה כדרכה, so מתוך שאינו יכול לישבע משלם and שכורה מתה to swear מחוייב he should be ע"י גלגול⁵⁸. However one can argue that we say (by a שבועה) only if the initial טענה was a ברי (like by the example given of a במקצת), however here the initial מתה that כדרכה is on a טענת שמא, for the משאיל does not know whether it was מתה or not. Perhaps by a טענת שמא we do not say (by the גלגול) that משאיל⁵⁹!

2. כמון גלגול is (טענת ודאי דלא דומה) by a מגלגלין writes that we are שוכר אמר שאולה והלה in the case of מגלגל Why therefore should we not be⁶⁰. העיקר גלגול שבועה, על הספק מתה כדרכה of שבועה initial⁶¹, אומר איני יודע that מגלגלין we should say כמון העיקר is גלגול so since על הספק is שכורה מתה⁶²!

⁵⁶ The דומה כיון שהוא אמת (instead of דומה כיון הגהות הב"ח).

⁵⁷ However, if the גלגול is a טענת ספק which is not דומה לאמת, so it is not כמו העיקר (which is a טענת ודאי) and it is not like לסוטה (which is דומה לאמת), there is no גלגול שבועה. See 'Thinking it over' # 2.

⁵⁸ See footnote # 9.

⁵⁹ See later in this תוספות (footnote # 36).

⁶⁰ See footnote # 52.

⁶¹ See footnote # 15-16.

⁶² See בית לוי (לר' לוי ביננשטוק) and מהרש"א.